

מקורות לעיון במס' יבמות: פרק מצות חליצה

דף כב

מ. זילברמן

אייר תשע"ב

(קו.) בית דין בתר בית דין לא דייקי. איתא בגמ' אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין אע"פ שאין מכירין ממאנין אע"פ שאין מכירין לפיכך אין כותבין גט חליצה אלא אם כן מכירין ואין כותבין גט מיאון אלא אם כן מכירין דחיישינן לבית דין טועין ורבא דידיה אומר אין חולצין אלא אם כן מכירין ואין ממאנין אא"כ מכירין לפיכך כותבין גט חליצה אף על פי שאין מכירין וכותבין גט מיאון אף על פי שאין מכירין ולא חיישינן לבית דין טועין, ע"כ. ובגמ' בבא בתרא (קלח:) איתא בהא דאין חולצין אלא אם כן מכירים דאמרינן ב"ד בתר דית דינא לא דייקי. ופירשב"ם שם, "כלומר גבי חליצה ומיאון לפיכך תקנו אין חולצין אלא אם כן מכירין שאם אתה אומר חולצין אף על פי שאין מכירין התם ודאי חיישינן לב"ד טועין שיטעו ב"ד שני לומר כי יפה הכירו ב"ד ראשון כשחלצו דב"ד שני בתר ב"ד ראשון לא דייקי דכיון דחליצה ומיאון בג' כדתנן בסנהדרין קמו ב"ד במילתא ושפיר עבוד חליצה ומיאון".

ויש לברר אם כוונת הגמ' דאין צורך לב"ד לבדוק אחר פסק ב"ד אחר אבל אם רוצים לעשות כן הרשות בידם או אם אסור לעשות כן. ואפשר דנחלקו בזה הראשונים, אך אין הכרע כ"כ. דכתב הרא"ש בתשובה (כלל פ"ה אות ה-ו, וציינו בסמ"ע חו"מ סי' י"ט סק"ב), "ומה שבקשתוני אם יראה לי שאם הפשרה קיימת על היתום שאכתוב להם מה שיראה לי בעיקר הדין בתביעת האפוטרופסים ובענין הבכורה ובשבועת הזקנה לא ידעתי למה שאלתוני על זה. הלא רואה אני בכתב הדיינין שעמד בפניהם מורשה על היתום ושמעו טענותיו של אפוטרופוס של יתום ופסקו הדין ואחרי שכבר פסקו הדיינים הדין של היתום ושוב לא עשו פשרה על היתום שתהיה קיימת אם כן הדין שנפסק על היתום קיים ולמה שאלתם לפסוק פעם אחרת דין שנפסק כבר בי דינא בתר בי דינא לא דייקי". וקצת משמע מדבריו דאסור לב"ד לבדוק בתר פסקי ב"ד חבירו. וכן הביא הסמ"ע (שם) מספר חזקה התנופה הנזכר בדרכי משה, וז"ל, "ראובן ושמעון שבאו לדין ויצא אחד מהם זכאי ושוב חזר בעל דינו ותבעו בפני ב"ד אחר אין זקוק לו לירד עמו לדין ולא להשיב על טענתו וגם אין הב"ד רשאים לשמוע דבריו כלל אחר שכבר יצא זכאי מב"ד הראשון". אך בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ד חו"מ סי' ד' אות ו') העיר דאף לספר חזקה התנופה אפשר דהיכא דיש לבעל דין טענות חדשות מותר לב"ד שני להזדקק ולשמוע הטענות ולדון מחדש.

כתב היד רמ"ה בבבא בתרא, "ופרקין ב"ד בתר ב"ד לא דייקי בתר עדים דייקי מהא שמעינן דכל להבא לא חיישינן לב"ד טועין אלא היכא דהוי מעשה קמא מעשה ב"ד, דב"ד בתר ב"ד לא דייקי וחיישינן דילמא טעו ב"ד בתרא ולא דייקי בתר ב"ד קמאי". ומשמע דב"ד בתר לא דייקי הוי אומדנא אבל בעיקרון יש לב"ד לבדוק בתר ב"ד חבירו.

וראה בדברי הרמב"ם (פ"ו עדות ה"ה), שכתב, "ולעולם אין ב"ד בודקין אחר ב"ד אחר אלא מחזיקין אותן שהן בקיאים ולא יטעו אבל בודקין אחר העדים". ומדבריו אין כל כך הכרע, אבל יותר נוטין דבריו לומר

דאין צורך לבדוק אבל אין איסור בדבר. ובשו"ת ציץ אליעזר (חט"ז סי' ס"ז) כתב שיש שדקדקו מדהביא הרמב"ם דין זה בהל' עדות ולא בהל' סנהדרין דאין איסור בדבר אלא שאין חיוב לעשות כן. וראה שם מה דשו"ט בדברי הספורנו עה"ת בפרשת יתרו שכתב, "ואתה תחזוה מכל העם תברור ותמנה כי באלה הג' ענינים צריך שתהיה אתה בעצמך ולא יספיק זולתך, אבל בעניני פסקי דינים פרטיים יספיקו שרי אלפים שרי מאות כו' כי אמנם כשיהיו ב' מדרגות זו למעלה מזו הנה ישפוט הקטן ראשונה, והצועק על פסק דינו יצעק אל הגדול ממנו ומן השני אל השלישי ומן השלישי אל הרביעי ובכן יהיו מעטים הבאים לפניך לדין". אך בשו"ת ישכיל עבדי (שם אות ב) טען שמבורר מדברי הרמב"ם דאכן יש איסור לבדוק אחרי פסק הב"ד. וכתב שכן משמעות הרשב"ם בבבא בתרא.

בפ"ת סק"ג הביא דברי המבי"ט בשו"ת הרדב"ז (ובאבקת רוכל סי' כ"א) שכתב דאף דמדברי הגמ' ב"ד בטר ב"ד לא דייקי בזה"ז דייקין ודייקין דאין אנו בקיאים כ"כ בדינין.

עיקר תוס' פרק מצות חליצה

(קא.) הא קמ"ל, ואין	(קג:) שאין, כיון, סנדל
(קא:) וקראו, הואיל, ש"מ, ואנא, מרענא	(קד:) הכל
(קב.) גר, לענין, גזירה, ואע"ג	(קה.) ככה, מי כתיב
(קב:) ואי איכא, ודקתני, ואנעלך, בקב	(קה:) מי שצריך, רבא, לכתחילה
(קג.) בין עומד, והחולצת, והא	(קו.) אין, לפיכך, ורבא

עיקר תוס' פרש האשה שלום

(קטו.) אמר ר"ע
(קטו.) וקאמרי, וכן הויין
(קטז.) הכא
(קטז:) איכא בינייהו, לא דברו, באותה שעה
(קיז:) הא לא
(קיח.) בת ישראל